

чинених нестачею теоретичної інформації та практичних навиків для роботи зі студентами. (тобто майбутній викладач не знають як поводити себе зі студентами за певних обставин). *Середній рівень* — визначається наявністю певних вмінь та знань майбутнього викладача ВНЗ, але не завжди може знайти вихід із поставленої проблеми. *Високий рівень* сформованості психолого-педагогічної компетентності майбутніх викладачів ВНЗ характеризується наявністю високого рівня вмінь та навичок, що забезпечує ефективну роботу зі студентами та сприяє їх розвитку.

Розробивши рівні сформованості, необхідно визначити етапи процесу діагностики, за якими буде проводитися дане дослідження. Можна виділити такі етапи діагностики:

— *Підготовчий* — визначається необхідність проведення діагностики, обирається об'єкт діагностики та обирається шлях за яким буде здійснюватися процес діагностики (тобто аналізуються властивості об'єкта та підбирається методика проведення діагностики);

— *Контролюючий* — відбувається сам процес діагностики (за допомогою обраних методів досліджується реакція об'єкта на той чи інший подразник);

— *Завершальний* — проводиться аналіз отриманих результатів, визначаються рекомендації та розробляється комплекс заходів що дадуть змогу задовільнити поставлену задачу.

Необхідно зазначити, що діагностика рівня сформованості психолого-педагогічної компетентності дає змогу дослідити показник величини компетентності, визначити реальний рівень сформованості, знайти шлях підвищення даної компетентності.

Хорєв І. О., канд. пед. наук, доц.
кафедри педагогіки та психології

ДІАГНОСТИКА НАВЧАЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Сучасний стан освітньої практики у вищій школі характеризується тим, що викладач, відчуючи потребу в удосконаленні, оптимізації процесу навчання, не може ефективно вирішувати конкретні завдання без діагностики, тобто без прояснення всіх обставин ходу дидактичного процесу, точного визначення результатів останнього.

Діагностика навчальності студентів є невіддільною від діагностики навченості. Оволодіння нею викладачами допоможе: встановити реальні умови формування особистості студента й колективу навчальної групи; виробити оптимальну педагогічну позицію, підвищити ефективність навчально-виховного впливу на основі об'єктивного уявлення про студентів конкретної навчальної групи; сприяти розвитку самосвідомості та особистої відповідальності студентів; забезпечити індивідуалізацію та диференціацію навчання, розвиток здібностей, нахилів, обдарованості, творчості кожного студента.

Навчальність — це інтегральна (узагальнена) властивість особистості, яка включає в себе індивідуальні показники якості та швидкості засвоєння знань, умінь та навичок в процесі навчання. В основу такого визначення навчальності покладено розуміння і встановлення викладачем можливостей тих, хто навчається опанувати навчальним матеріалом, що є більш важливим для розвитку студента, ніж просто фіксація рівня засвоєння.

Навчальність розглядається як один з чотирьох генеральних дидактичних факторів, який об'єднує продуктогенні причини (окрема причина, яка не розкладається на складові без втрати смислу), зведені в одиничні, загальні та комплексні фактори, а також специфічні (особливі) фактори і в концентрованому вигляді виражає навчальні можливості людини. Високий рівень навчальності ґрунтується не тільки на загальних психофізіологічних передумовах (розвиток психічних процесів, станів, властивостей людини) а й на досвіді та рівні сформованості навчальної діяльності як такої.

Логічно виділити такі рівні навчальності:

Творчий. Студент володіє розвинутими різнобічними здібностями, високою узагальненістю мислення, працездатністю і готовністю до розумової праці, ерудицією, сформованістю операцій, обсягом і широтою знань, усним і письмовим мовленням на високому рівні, продуктивними прийомами навчальної праці, вміє конструювати матеріал, аргументовано передавати його в іншій ніж у підручнику формі, робити висновки, нові узагальнення, максимально мобілізувати свої знання для вирішення навчальної проблеми, демонструє високі темпи засвоєння знань, умінь та навичок;

Продуктивний. Студент усвідомлює мету навчання і має відповідні мотивацію та здібності, вміє планувати зміст і структуру своєї діяльності, знаходити нові прийоми та оптимальні способи розв'язання навчальної проблеми, моделювати хід суджень та володіє відповідними навчальними вміннями;

Репродуктивний. Студент уміє робити прості узагальнення та висновки, оволодіває навчальним матеріалом лише у такій формі, як викладено у підручнику, навчальні завдання виконує лише на рівні копіювання, самостійно вирішити навчальну проблему не у змозі (потребує допомоги), використовує, як правило, не більше одного — двох навчальних джерел.

«Розгортання» поняття навчальності призводить до появи таких факторів: потенційні можливості тих, хто навчається, фонд дієвих знань та умінь, узагальненість мисленнєвого процесу, темпи засвоєння знань, умінь та навичок. Відповідно до цієї логіки розкриємо сутність кожного фактора, адаптувавши матеріал стосовно вищої школи.

Перший фактор — *потенційні можливості студентів* включає в себе ступінь сформованості «Я — концепції», спрямованість особистості, рівень та ступінь адекватності самооцінки, здатність брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності (рівень суб'єктивного контролю, або — локус контролю), розвинутість мотиваційної сфери, різнобічних здібностей, емоційного інтелекту, готовність та здатність до розумової праці, вирішення навчальних проблем тощо.

Наступний фактор — *фонд дієвих знань та умінь, навичок студентів* ми розглядаємо через призму загальної ерудиції, сформованість операцій, обсяг і широту знань, рівень усного та письмового мовлення, володіння продуктивними прийомами навчальної праці, вміння конструювати матеріал, аргументовано передавати його в іншій ніж у підручнику формі, робити висновки, нові узагальнення, максимально мобілізувати свої знання для вирішення навчальної проблеми.

Третій фактор — *узагальненість мисленнєвого процесу* характеризується рівнем розвитку пізнавальних процесів взагалі (процес пізнання починається з відчуття й закінчується мисленням) та, зокрема, стійкістю, силою, гнучкістю, самостійністю, економічністю мислення. Цей фактор в цілому обумовлює ефективність пізнавального процесу.

Фактор темпів розглядається як похідний від попередніх і містить такі показники як темпи засвоєння знань та умінь, темпи просування у навчанні, темпи приросту результатів.

Система діагностики навчальності студентів дозволяє оперативно отримати якісну інформацію про їхні потреби, інтереси, проблеми, індивідуальні особливості та рівень розвитку. В такому випадку студенти, які потребують допомоги, отримують її своєчасно.

Діагностування навчальності доцільно проводити, спостерігаючи за діями студентів під час занять, у процесі діагностувальної бесіди, виконання навчальних завдань (у тому числі — й індивідуальних, як типових, так і творчих, розвивальних), під час групового навчання, роботи з літературою, аналізуючи продукти їхньої навчальної діяльності. Багато про що можуть розповісти викладачу, наприклад, дані про спрямованість особистості, рівень та ступінь адекватності самооцінки, рівень суб'єктивного контролю студента, розвинутість його мотиваційної сфери, різнобічних здібностей, емоційний інтелект, переважаючий тип темпераменту тощо.

При діагностичних дослідженнях необхідно і можливо отримати своєчасну та якісну інформацію, насамперед, про навчальність як інтегральний фактор, від якого залежать результати подальшого процесу навчання, розвитку студента. При такій діагностиці студенти можуть отримати коментовані пояснення розв'язання власних проблем для удосконалення учення, попередження повторних помилок. Діагностика навчальності має вказати студентам реальні напрями реалізації своїх можливостей та спланувати подальшу діяльність викладача на забезпечення творчого рівня навчання. Дані діагностики можуть бути оперативно оброблені й використані для корекції розвитку, створення ситуації успіху для студентів, які мають певні труднощі у навчанні, організації системи допомоги, орієнтації на творче засвоєння навчального матеріалу.

Чихірьов В. Л., асист.
кафедра правового регулювання економіки

СПЕЦИФІКА ОЦІНЮВАННЯ І КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Особливістю навчальної дисципліни «Господарське право» є те, що вона вивчається тільки на юридичному факультеті і є нормативною. Крім цього «Господарське право» є однією з найважливіших галузей права для вивчення студентами, тому що ми готуємо майбутніх юристів саме з цивільно-господарської спеціалізації. Навчальна дисципліна вивчається два семестри-на третьому і четвертому курсі, при цьому на семестр припадає 32 аудитор-